

Hangtani és alaktani vizsgálatok Medvesalja magyar nyelvjárásai atlasza alapján*

1. Bevezetés. A medvesalji falvak az egykori Gömör megyének Nógráddal határos délnyugati részén – a mai Szlovákia területén – a Gortva-patak völgyében fekszenek.

Eredetileg Gömöralmágy, Medveshidegkút, Óbást, Gömörpéterfala, Tajti és Vecseklő településeket szokás medvesalji falvaknak nevezni (vö. BENKŐ ÉVA, Nagycsalád a Medvesalján. Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszék, Debrecen, 1986. 13). A környékbeliek az előbbi falvaktól északra fekvő Ajnácsköt tartják a választónak. Tőle déli irányban az egész területre érvényes ma már a „medvesalji” jelző, hiszen a gazdasági-társadalmi-kulturális kapcsolatok szorosabbá váltak. A falvak lakói átjárnak egymáshoz dolgozni, mulatni, s gyakori a szomszéd faluból való házasság is.

Medvesalja lakossága római katolikus vallású, kultúrájában, népszokásaiban, nyelv-járásában erősen hagyományörző, nem egy tekintetben archaikus.

A tizenkét települést (1. Sőreg, 2. Ajnácskő, 3. Csevice, 4. Gömöralmágy, 5. Dob-fenek, 6. Gömörpéterfala, 7. Óbást, 8. Egyházasbást [Újbást], 9. Bakóháza, 10. Vecseklő, 11. Medveshidegkút, 12. Tajti [1. melléklet: MedvA.¹: A kutatópontok térképe]) magában foglaló tájegység mai lakosságának döntő többsége mezőgazdasági munkából igyekszik megélni, de egyre többen járnak be a közeli városokba, Fülekre, Rimaszombatba dolgozni. A fiatalok pedig, mihelyt tehetik, elhagyják falujukat.

Az utóbbi három évtized népszámlálási adatait alább bemutató táblázat² részletes elemzést kívánna, most azonban témánk szempontjából csak a legfontosabb tendenciára, a magyar lakosság lélekszámának a rohamos csökkenésére irányíthatom a figyelmet.

1. táblázat

Medvesalja településeinek népszámlálási adatai

Település	összlakosság	magyar	%	szlovák	%	roma	%
1. Sőreg	1991: 602	558	92,69	44	7,30		
	2001: 538	483	89,77	53	9,85		
	2011: 481	390	81,08	62	12,89		
2. Ajnácskő	1991: 1200	1075	89,58	118	9,83		
	2001: 1164	1004	86,25	146	12,54		
	2011: 1193	972	81,48	183	15,34		
3. Csevice ³							
4. Gömöralmágy	1991: 712	674	94,66	31	4,35	0	0
	2001: 701	629	89,73	61	8,70	6	0,86
	2011: 693	536	77,34	77	11,11	54	7,79

* A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2013. május 8-i felolvasóülésén elhangzott előadás szerkesztett változata.

¹ MedvA. = Cs. Nagy Lajos, Medvesalja magyar nyelvjárásai atlasza. Luminosus n. o. Kiadó, Nagykapos. 2011.

² A táblázat a <http://varaljaszovetseg.hu/felvidek2011.pdf> (2013. 06. 10.) adatainak a fõlhasználásával készült.

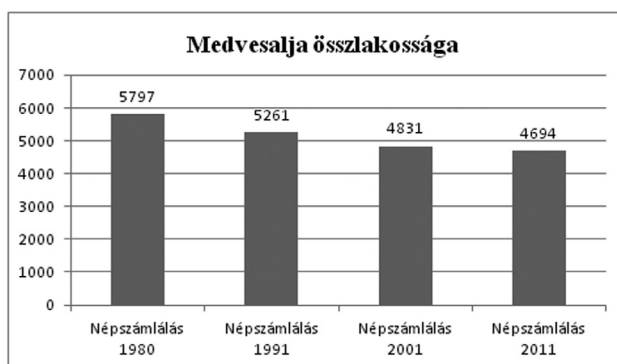
³ Csevice közigazgatásilag Ajnácskőhöz tartozik. Az adat forrása: Štatistický lexikon obci ČSSR 1982. SEVT, Praha, 1984. 2: 1236–1237.

5. Dobfenek	1991: 171	164	95,91	4	2,34		
	2001: 138	134	97,10	4	2,90		
	2011: 153	135	88,24	13	8,50		
6. Gömörpéterfala	1991: 311	298	95,82	8	2,57		
	2001: 268	258	96,27	10	3,73		
	2011: 250	215	86,00	16	6,40		
7. Óbást	1991: 417	408	97,84	7	1,68		
	2001: 378	356	94,18	21	5,56		
	2011: 326	288	88,34	29	8,90		
8. Egyházásbást	1991: 578	533	92,21	26	4,50	6	1,04
	2001: 546	493	90,29	28	5,13	22	4,03
	2011: 537	402	74,86	65	12,10	41	7,64
9. Bakóháza ⁴							
10. Vecseklő	1991: 361	353	97,78	8	2,22		
	2001: 298	285	95,64	11	3,69		
	2011: 256	228	89,06	20	7,81		
11. Medveshidegkút	1991: 291	270	92,78	17	5,84	4	1,37
	2001: 275	231	84,00	22	8,00	21	7,64
	2011: 281	227	80,78	37	13,17	12	4,27
12. Tajti	1991: 618	613	99,19	2	0,32		
	2001: 565	543	96,11	13	2,30		
	2011: 524	494	94,27	9	1,72		

Tanulságos összevetni az egyes települések népességének az alakulását. Most a magyar lakosság számbeli változásával foglalkozunk. Legnagyobb mértékben, 17–18%-kal csökkent a magyarok lélekszáma Gömöralmágyban és Egyházásbástban, valamint Medveshidegkúton (12%-kal). Legkisebb a csökkenés Tajtiban, ahol az 5%-ot sem éri el. A többi faluban átlagosan 8-10%-os a veszteség.

A fenti részletező táblázat alapján készült diagramokkal összesítve mutatom be a régió lélekszámának a változását.

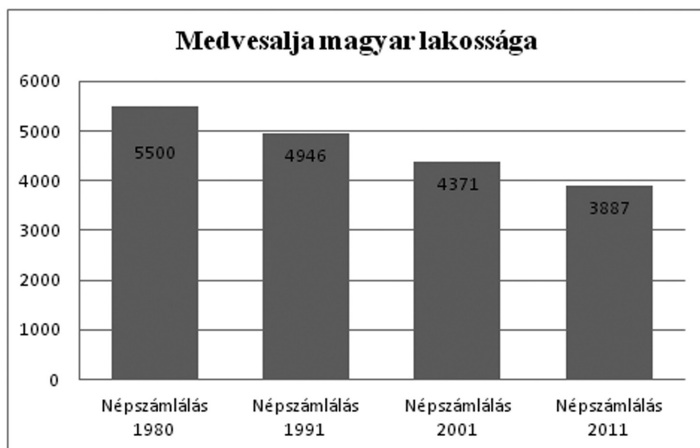
2. táblázat

⁴ Bakóháza közigazgatásilag Újbásthhoz tartozik. Az adat forrása: Štatistický lexikon obcí ČSSR 1982. SEVT, Praha, 1984. 2: 1242–1243.

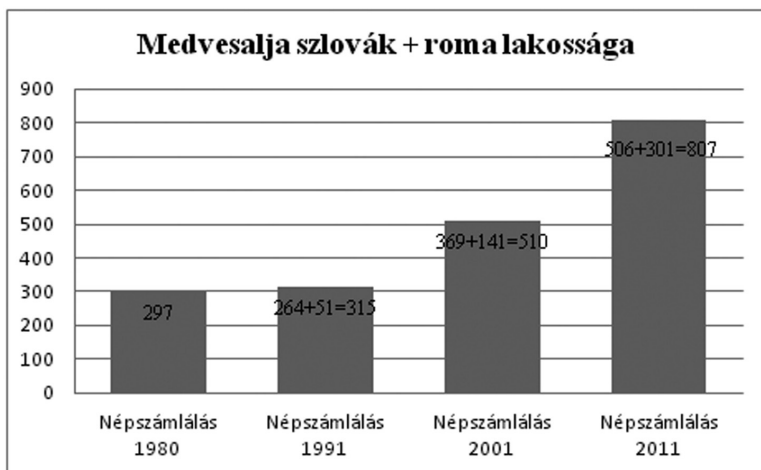
Harminc év alatt 1103 fővel, megközelítőleg 1/5-ével, 19,03%-kal lett kevesebb vizsgált területünk lakossága.

3. táblázat

A magyarok lélekszámának változása 3 évtized alatt (1980-tól): -1613 fő (-29,33%).

4. táblázat

Az 1980-as népszámlálási statisztikák nem tüntetik föl külön-külön a szlovák és az egyéb nemzetiségek lélekszámát, ezért csak az 1991. évivel vehetjük össze a szlovák lakosság mennyiségi változását, mely két évtized alatt +242 (+91,67%).

A táblázatból kiderül, hogy ezen a tájegységen a 80-as évtizedben valamelyest csökkent vagy stagnált a szlovákság lélekszáma, de 1991-től már egyre erőteljesebb a növekedésük mértéke: az ezredfordulóig +105 fő (+39,78%), utána pedig újabb +137 fő (+37,13%).

Funkcionális nyelvjárásvesztést – egyben nyelvvesztést is – eredményez Medvesalján egyrészt a magyar anyanyelvű lakosság fogyása (az idősek elhalálózása és a fiatalok

elköltözése), másrészt a kisebbségi lét a maga összes negatív következményével. A határ menti helyzet ugyan nyelvi viszonylag kedvező lenne (kishatárforgalom, Salgótarján közelsége, magyar rádió, televízió, sajtó hatása stb.), de az utódállam ilyen helyeken alapiskolákat is nehezen, középiskolákat, felsőoktatási intézményeket pedig egyáltalán nem hoz létre, s a munkahelyteremtés sem kimondott érdeke. A tanulni, dolgozni, egyáltalán a megélni akaróknak nincs sok választási lehetőségük: kénytelenek elhagyni szülőfalujukat, s kisebb-nagyobb városokban (Rimaszombat, Fülek, Kassa, sőt Pozsony), illetve – nem ritkán – az anyaországban telepednek le.

Mivel a kutatás elsősorban a nyelvjárási alaprétgre irányult, ezért az idősebb korosztályból, a 60 éven felüliekből választottuk adatközlőinket. Ezek a nemzedékek – különösen a 71 év fölöttiek – lehettek volna az 1950 és 1960 között gyűjtött MNyA. adatközlői is, ha történetesen Medvesaljára is kiterjedt volna az atlaszgyűjtés. Közülük 65-től kérdeztük ki a nagyatlasz lexikai és morfológiai kérdéseit. Ezáltal megközelítőleg 80 000 adathoz jutottunk (78 260). Medvesaljától nem messze azonban északra is, délre is vannak kutatópontok (Csz-17: Bolyk, Csz-18: Magyarhegyemeg, Csz-19: Zsip; H-6: Karancslapujtó, H-7: Bárna, H-10: Borsodszentgyörgy), s az innen származó adatok szolgálhatnak a jelen hangtani és alaktani vizsgálat alapjául.

A kutatás empirikus jellegű. Erről a tájegységről kevés nyelvi adatunk van, s ebből következően általában szerényebbek, nyelvi szintenként különbözőek a nyelvhasználati ismereteink is. Bár a hangtan, az alaktan és a szókincstan területéről akadnak elszórtan régi (pl. BOROVSKY É. N.: 199–203; a nyelvészeti pályázatokban: Csűry-verseny, a Magyar Nyelvőr, a Magyar Nyelv, a Magyar Népnyelv, a Magyar Nyelvjárások, a Nyelvészeti Füzetek köteteiben) adatok, de ezek kevésbé rendszerszerűek (vö. KÁZMÉR 1973: 207–223). Újabban CSÍKÁNY ANDREA doktori dolgozatában foglalkozott a palóc nyelvjáróterület hat településének a szókincsével, valamint hangtani és alaktani állapot- és változásvizsgálatával. Az Új magyar nyelvátlasz anyagának a gyűjtésébe bekapcsolódva a nagyatlasz kutatópontjait kereste föl: egy keleti, négy középpalóc és egy nyugati palóc település anyagát gyűjtötte össze és dolgozta fel (CSÍKÁNY 2012).

E tájegység beszélőközösségének nyelvi variabilitását a palóc nyelvjárási jelenségeken belül is kevésbé ismerjük, ezért nélkülözhetetlennek tartom – legalább a kérdőíves gyűjtés alapján – azok bemutatását.

A vizsgálat kiindulási pontjának IMRE SAMU nyelvjárási monográfiáját tekintem, hiszen a nagyatlasz adatai alapján ő fogalmazta meg mind a mai napig legárnyaltabban az egyes nyelvjárótípusok – köztük a középpalóc, ahova Medvesalja is tartozik – legfőbb sajátosságait (vö. IMRE 1971: 349–351).

A következőkben a hangtan és az alaktan területéről mutatom be azokat a legfontosabb nyelvjárási jelenségeket, amelyek egyrészt az ezredforduló táján már kevésbé jellemzőek, mint az atlaszgyűjtés korában voltak, másrészt pedig azokat, amelyek ma is élő elemei a medvesalji nyelvhasználatnak.

Adatközlőim – mint a korábbi táblázatokból kiderült – életkori és iskolázottságbeli különbségei nem számot tevőek – lakhelyük is viszonylag zárt körzetben van – csupán nemük szerint térnek el egymástól. Nyelvhasználati szempontból releváns különbség nem mutatkozik a nemek között. Éppen ezért olyan jellegű többdimenziós változásvizsgálatra anyagom alapján kevésbé nyílik lehetőség, amelyet P. LAKATOS ILONA és T. KÁROLYI MARGIT végzett a hármas határ mentén (P. LAKATOS szerk. 2012).

2. Gyengülő nyelvjárási jelenségek

2.1. Hangtan

2.1.1. Az *ly* fonéma a középpalóc nyelvjárásban eléggé stabilnak mutatkozik (vö. IMRE 1971: 350). Mintha megbomlani, fellazulni látszana ma már ez az állandóság. Elmozdulás tapasztalható az *l'* és a *j* irányába: *konkoly*, *konkol'*, *konkoj*; *pulyká* (2–4, 6, 9, 11, 12), *pul'ká* (1, 4, 10), *pulká* (7, 12), *pujká* (1, 8). [2. melléklet: MedvA. 360.⁵] Erről a kérdéstről bővebben l. Cs. NAGY 1995: 203–209.

5. táblázat

Az *ly* fonéma a középpalóc nyelvjárásban

Címszó	MNYA.				MedvA.			
	<i>ly</i>	<i>l, l'</i>	<i>j</i>	összes	<i>ly</i>	<i>l, l'</i>	<i>j</i>	összes
konkoly	6	2	3	11	8	5	2	15
pehely	3	–	1	4	5	5	1	11
pulyka	4	–	1	5	7	5	2	14
polyva	6	–	4	10	7	6	2	15
összes	19	2	9	30	27	21	7	55
	63,33%	6,67%	30%	100%	49,09%	38,18%	12,72%	100%

Tehát az *ly* megterheltsége gyengült, több mint 10%-ot csökkent a számuk. Megjegyzendő, hogy a nagyatlász néhány kutatópontjáról nincs adat. A medvesalji *l, l'*-es adatok száma jól mutatja a közbülső állapotot.

2.1.2. Általános jelenség az *i* előtti *t ~ ty*, *d ~ gy*, *n ~ ny*, *l ~ ly* szembenállás, bár területünkön a nagyatlász adataihoz képest elmozdulás történt a depalatalis irányba. A *dinnye* esetében például a H-10, Cszs-17, 18. pontokon a *d*-s változat „újabb alak” minősítést kapott az általános *gy*-vel szemben. Gyűjtésem idején Medvesalján már hozzávetőleg fele-fele arányban él a két realizáció egymás mellett: *dinnye* (2, 3, 5, 7, 8, 10, 12), *gyinnye* (1, 4, 6, 9, 11, 12). (MedvA. 34.) Hasonló képet mutat a *dijó ~ gyijó* is. Lényegesen kevesebb adatban mutatható ki a palatalizáció a *t* (*öbliti ~ öblityi*) és az *l* (*ribizli ~ ribizl'i ~ ribizlyi*; *csuklik ~ csukl'ik*) esetében.

6. táblázat

Palatalizált alakok a középpalóc nyelvjárásban

Címszó	MNYA.			MedvA.		
	palatalizált	köznyelvi	összes	palatalizált	köznyelvi	összes
dinnye	5	5	10	6	8	14
dió	8	7	15	6	9	15
öblögeti	3	–	3	12	4	16
szereti*	6	2	8	9	6	15
ribizli	6	6	12	2	11	13
csuklik	4	4	8	2	11	13
összes	32	24	56	37	49	86
	57,14%	42,86%	100%	43,02%	56,98%	100%

*Nincs a MedvA.-ban.

⁵ A színes atlaszlapokat technikai okokból csak a honlapunkon tudjuk közzélni.

A számszerű adatok e jelenség gyengülését bizonyítják.

2.1.3. Még élő, de a korábbihoz képest már csökkenő mértékű jelenség a *meg* igeikötő *g*-jének hasonulása az ige szókezdő mássalhangzójához. A *megnő* [3. melléklet: MedvA. 614.] a következő realizációkat mutatja: *megnő*, *męgnyő*, *męgnyő^m* *megnől* (1–3, 5–10) ~ *ménnyő*, *ménnyő^m*, *mönyő*, *mennő* (2–4, 7, 9–12). Hasonlóképpen jelentkezik a *mékfakad* ~ *mëffakad*; *mënnézzük*, *mëvver*; *mëhhi* esetében is.

IMRE SAMU azon feltételezése, hogy „a hasonulás bizonyos fokig függ az indukáló msh.-től is” (IMRE 1971: 264), adataim alapján nem igazolható. Inkább arról van szó, hogy a palóc nyelvjárás erősebben hajlamos a hangellentétek teljes hasonulással való feloldására, mint más nyelvjárások, illetve a köznyelv. DEME LÁSZLÓ megállapításával érthetünk egyet: „a hasonulás, ha bekövetkezik, általános, a hang minőségétől független” (DEME 1956: 265). Ez azt is jelenti, hogy a *meg* igeikötő *g* hangja elvileg – és gyakorlatilag is – minden mássalhangzóhoz hasonulhat. Ha föllapozzuk az ÚMTsz. *meg* igeikötős szavait a *megabajgat*-tól a *megzsarمول*-ig, akkor szép számmal találunk hasonulásos változatokat: *mëbbázzott* (Óbást) ’<étel> megsavanyodik’, *mëccondollyik* (Mezőkövesd) ’megtorpan, visszahököl’, *meccsólkollya* (Alsócsitár) ’megcsokolja’, *mëllaktam* (Kolon) ’beeszik’, *jóllakik*, *mërroskadt* (Mátraalja), *mëttanáta* (Somoskőújfalú), *mëzzabát* (Besenyőtelek) ’<ember mértéktelen evéstől, ivástól> megcsömörlik’; *mëzssaró* ’megzsarol’. Az Ipoly menti palóc tájszótár is sok hasonló adatot közöl (vö. TÓTH 1987: 183–190) stb.

E kérdéskörrel kapcsolatban ezek után azt lenne érdemes bemutatni, hogy a régió mely településein általánosabb a teljes hasonulás. Az adatokat térképen ábrázolva megállapíthatnánk – a nagyatlasszal összevetve – e fontos nyelvjárási sajátosság jelenséghatárait.

7. táblázat

A *meg* igeikötő teljes hasonulása

Címszó	MNYA.			MedvA.		
	hasonul	nem hasonul	összes	hasonul	nem hasonul	összes
meghív	1	5	6	4	10	14
megnézzük	6	4	10	6	6	12
megnő	7	7	14	9	10	19
megver	6	4	10	12	4	16
kifakad	3	2	5	1	5	6
összes	23	22	45	32	35	67
	51,11%	48,89%	100%	47,76%	52,23%	100%

Bár a hasonulásos változatok gyűjtésünk idején is jellemzők voltak, csökkent az előfordulásuk.

2.1.4. A *-val/-vel* rag *v*-je területünkön ma már hasonult formában is előfordul: *kés-vel* ~ *késsel*, a lábbal térképén pedig *lābvál* (1–5, 7, 10, 12.) ~ *lābbál* (2–3, 6, 8, 9, 11) [4. melléklet: MedvA. 541.]. Adataim alapján kijelenthetjük, hogy IMRE SAMU kizárólagos megállapítása korunkban nem érvényes (vö. IMRE 1971: 351), ugyanis ahogy a következő táblázatból kiderül, az adatok több mint ötöde már hasonult formában használatos.

8. táblázat

A -val/-vel rag teljes hasonulása

Címszó	MNyA.			MedvA.		
	hasonul	nem hasonul	összes	hasonul	nem hasonul	összes
késsel	1	7	8	1	12	13
lábbal	2	6	8	6	8	14
kézzel	2	9	11	3	12	15
összes	5 18,52%	22 81,48%	27 100%	10 23,81%	32 76,19%	42 100%

2.1.5. Ma is általános, hogy pótlónyúlással kiesik az *l* az *-ol-*, *-öl-* hangkapcsolatokban (vö. IMRE 1971: 350): *nyolc ~ nyóc*, *gyümölcs ~ gyümöcs*, *szemöldök ~ szemődök* stb. Ehhez hasonló, de pótlónyúlás nélküli jelenség tapasztalható a *bajusza* (gabonáé) címszó adataiban (MedvA. 9.) is: *szākā*, de még általánosabban a *szálka* realizációiban: *szākā*. Az *l* más hangkapcsolatokban, sőt szó végén is kieshet. A szótagzáró *l* nélküli forma áll szemben az *l*-essel: *szívā ~ szilvā* (MedvA. 87.). Szóvégén is megtörténhet az *l* kiesése: (MedvA. 222. *kanál*) *kānā*, (MedvA. 389. *köpül*) *köpű ~ küpű*. Megjegyzendő, hogy a nagyatlász adott pontjain is hasonló adatok találhatók, sőt a *kanál* esetében *kānā* is (H-6, Csz-17). Az *l* itt bemutatott kiesése a mai nyelvhasználatban is erős ugyan, de a szám- adatok szerint kis mértékben gyengült.

9. táblázat

Az *-l-* kiesése

Címszó	MNyA.			MedvA.		
	<i>-l-</i>	<i>-l-</i>	összes	<i>-l-</i>	<i>-l-</i>	összes
szálka	2	8	10	8	6	14
nyolc	–	6	6	–	15	15
szilva	4	2	6	10	5	15
kanál	2	2	4	9	10	19
köpül	4	2	6	9	6	15
összes	12 37,5%	20 62,5%	32 100%	36 46,15%	42 53,85%	78 100%

2.2. Alaktan

2.2.1. A névszótövek

2.2.1.1. „Az *ó ~ a*, *ő ~ e* váltóhangot mutató tövek nyelvjárásainkban gyakoribbak, mint a köznyelvben. E gyakoriság földrajzi aspektusa azonban egyelőre nem nagyon körvonalazható” – írja IMRE SAMU (1971: 303). Bár teljes biztonsággal körvonalazni én sem tudom ezt a jelenséget, de néhány adalékkal bővíthetem eddigi ismereteinket. Az *ó ~ a* váltakozás a *disznó : disznaja* alakpár esetében sokkal ritkább keleten, mint nyugaton, s elsősorban az északi területeken fordul elő a *diszna-* tö (vö. IMRE 1971: 303). Medvesalji adataim (MedvA. 329.) ezt csak részben igazolják, ugyanis ma a *disznójā* (1–3, 5–10, 12) az uralkodó, s a *disznājā* (2–4, 10–11) már visszaszorulóban van, vagyis változás mutatható ki e töváltózat használatában.

A csípője (MNyA. 516.) morfológiai címszóhoz tartozó adatok között Medvesalján egy kutatóponton fordul elő *csípeje* ~ *csípeji*, a *csípője* az általánosabb, s több helyen a *tomporá* járja. Az atlaszban a H-7. és 10. pontról nincs adat, a Csz-17-en *csípője* („újabb” minősítéssel), a H-6. és a Csz-18, 19. pontokon pedig *csípeje*. A *csípeje* változatot a RagSz. ritkább használatúnak tartja (vö. ELEKFI 1994: 135). Az erdeje (MNyA. 991.) realizációja Medvesalján főként *erdejē* és *erdeji*, s csupán egy helyen *erdőjē*, egy másikon pedig *erdőji*. (MedvA. 734.) Az atlaszban a H-6. és a Csz-17–18. pontokon egymás mellett található az *erdeje* ~ *erdeji* és az *erdőjē* ~ *erdőji* adat, s csak a Csz-19-esen áll önmagában az *erdejē*. Az mindenképpen kiderül, hogy ma is használják az *ő*-s alakot, de kisebb körben, mint az atlasz gyűjtése korában. „Ez a töcsoport hajlik az egyalakúságra” – állapítja meg a MMNy. című tankönyv (RÁCZ 1971: 108). A medvesalji adatok az *erdeje* esetében azt mutatják, hogy itt az egyalakúság felé vezető úton még kevésbé indult el ez a tőtípus. Az egyalakúsodást azonban keresztezheti a *mezője* és *mezeje*, a *tetője* és *teteje*, a *tüdője* és *tüdeje* stb. alakpárok köznyelvben mutatkozó jelentésbeli elkülönülése.

10. táblázat

Az *ó/ő* ~ *a/e* tövváltozat

Címszó	MNyA.			MedvA.		
	-ó-, -ő-	-a-, -e-	összes	-ó-, -ő-	-a-, -e-	összes
disznó	3	–	3	10	5	15
csípő*	1	5	6	9	3	12
erdő	5	9	14	3	11	14
összes	9 39,13%	14 60,87%	23 100%	22 53,66%	19 46,34%	41 100%

* Nincs a MedvA.-ban.

2.2.1.2. A *v*-s változatú névszótövek viselkedése sokrétűbb a nyelvjárásokban, mint a köznyelvben (vö. IMRE 1971: 304–305). A morfológiai célzatú címszók közül a *faluk* (MNyA. 982., MedvA. 733.), a *tetűk* (MNyA. 979., MedvA. 628.), a *tetves* (MNyA. 980.) és a *füves* (MNyA. 83., MedvA. 23.) adatait tanulságos bemutatni.

Medvesalján főváltozat a *faluk*, mellékváltozat a köznyelvi *fálvák*. A kiválasztott atlaszpontokon egyöntetűen *faluk* (H-6, 7, 10, Csz-17–19) található.

A nyelvatlásban egységesen *tetyűk* (H-6, 7, 10, Csz-17–19) adatokat jegyeztek föl. Gyűjtésében (MedvA. 628.) a *tetyűk* ~ *tetűk* alak a domináns, a *tetyvek* pedig másodrendű. A *tetű* -s képzős származékában a *v*-s tövű változat, a *tetves* ~ *tetyves* az uralkodó gyűjtési területemen is, a nagyatlaszban is (H-7, 10, Csz-17–19). Csupán a H-6. ponton fordul elő *tetyűs* alak, de az is „ritka” minősítéssel.

11. táblázat

A *v*-s tövek

Címszó	MNyA.			MedvA.		
	<i>v</i> -s tö	szótári tö	összes	<i>v</i> -s tö	szótári tö	összes
faluk	–	6	6	4	10	14
tetűk	–	6	6	3	10	13
tetves*	8	1	9	13	1	14
összes	8 38,1%	13 61,9%	21 100%	20 48,8%	21 51,2%	41 100%

* Nincs a MedvA.-ban.

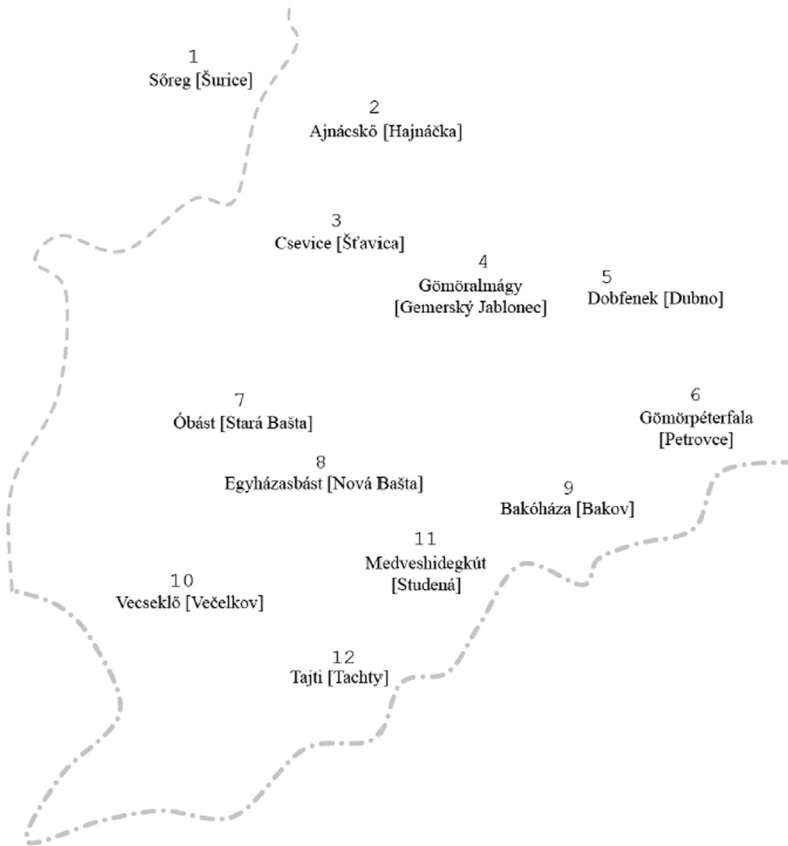

A fenti adatok azt mutatják, hogy a köznyelvi változat irányába történt elmozdulás. „Főképpen a palóc területekre jellemző [...] a *fű* : *fűves* megoldás” – állapítja meg IMRE SAMU (1971: 305). A kiválasztott atlaszpontok mindegyikén *fűves* található, Medvesalján azonban a *fűves* (9 kutatóponton) mellett a köznyelvi *fives* (3 kutatóponton) is feltűnik.

(Folytatjuk.)

1. sz. melléklet

Kutatópont-hálózat

CS. NAGY LAJOS
Comenius Egyetem, Pozsony